

Citation:

Garczyńska, J. (2021). Samogłoski ustne gwary kurpiowskiej. *Slavia Meridionalis*, 21, Article 2391. <https://doi.org/10.11649/sm.2391>

Joanna Garczyńska

Uniwersytet Warszawski

<https://orcid.org/0000-0002-5606-8990>

Samogłoski ustne gwary kurpiowskiej

1. Wstęp

Celem artykułu jest opis fonetyczny akcentowanych samogłosek ustnych występujących współcześnie w mowie trzech pokoleń Kurpiów, mężczyzn i kobiet. Do opisu fonetycznego badanych głosek wykorzystano metodologię fonetyki akustycznej. Gwarowe realizacje badanych głosek porównano z wymową ogólnopolską. Do podjęcia tego tematu skłoniły następujące czynniki – konieczność uściślenia dotychczasowych badań dotyczących wymowy samogłosek na Kurpiach za pomocą bardziej obiektywnych metod analizy oraz uzupełnienie tychże badań o materiał nowszy, reprezentujący wymowę młodszych respondentów, co pozwoli m.in. na określenie stopnia zachowania realizacji gwarowych¹.

¹ Większość prac prezentujących mazowieckie cechy fonetyczne powstała w latach 50.–70. XX wieku lub nawet wcześniej, przed II wojną światową. Wyniki prezentowanych w nich badań oparte były przede wszystkim na materiale fonetycznym pochodzącym od najstarszych

This work was supported by the Polish Ministry of Education and Science.

Competing interests: no competing interests have been declared.

Publisher: Institute of Slavic Studies, Polish Academy of Sciences.

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution 3.0 PL License (creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl/), which permits redistribution, commercial and non-commercial, provided that the article is properly cited. © The Author(s) 2021.

1.1. System samogłosek gwary kurpiowskiej

W obrębie gwar mazowieckich może funkcjonować siedem systemów samogłosek ustnych, obejmujących od pięciu do dziewięciu fonemów (Zduńska, 1984, s. 114). System najbardziej rozbudowany i jednocześnie najstarszy, złożony z dziewięciu fonemów, wystąpił we wsi Łyse na Kurpiach (Zduńska, 1984, ss. 58–63). System ten przedstawia rys. 1².

1. Inwentarz fonemów

1.1. SAMOGŁOSKI

1.1.1. SAMOGŁOSKI USTNE

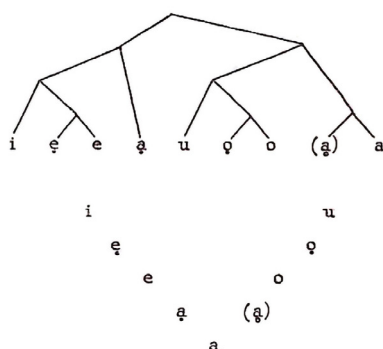
przednia +

niska -

wysoka +

R podwyższona +

tj.

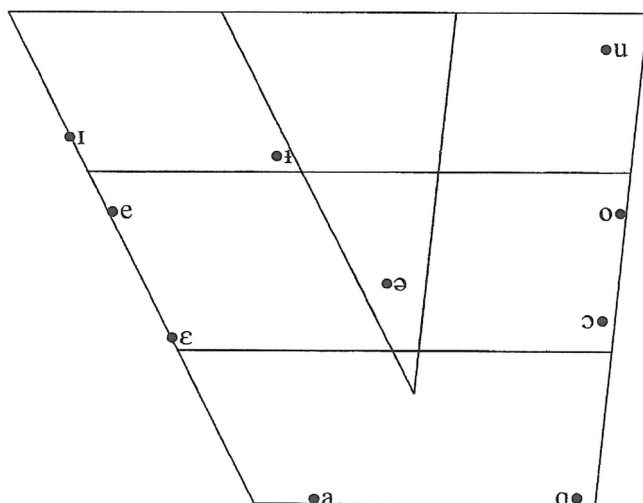

Rys. 1. Samogłoski gwary kurpiowskiej (za: Zduńska, 1984, s. 58)

Nieco inne ujęcie, uwzględniające dziesięć fonemów, proponuje J. Rubach (Rubach, 2011, ss. 81–98), por. rys. 2.

informatorów oraz na subiektywnym odsłuchu indywidualnym. W opracowaniach dialektu mazowieckiego brakuje także opisów wymowy samogłosek w izolacji lub w pozycji neutralnej. Autorzy prac dialektologicznych koncentrowali się przede wszystkim na realizacji samogłosek pochylonych oraz charakterystyce samogłosek w kontekstach silnie modyfikujących ich barwę, takich jak np. spółgłoski sonorane. Wyjątkiem w tym zakresie jest monografia A. Basara (Basara, 1965), w której autorka opisuje realizacje mazowieckich samogłosek izolowanych, a swoje obserwacje opiera na badaniach eksperymentalnych.

² Znakom w klasyfikacji H. Zduńskiej odpowiadają następujące symbole IPA: i (i), u (u), ɛ (e), o (o), e (ɛ), ą (ɔ), o (ɔ), a (a), ą (a).

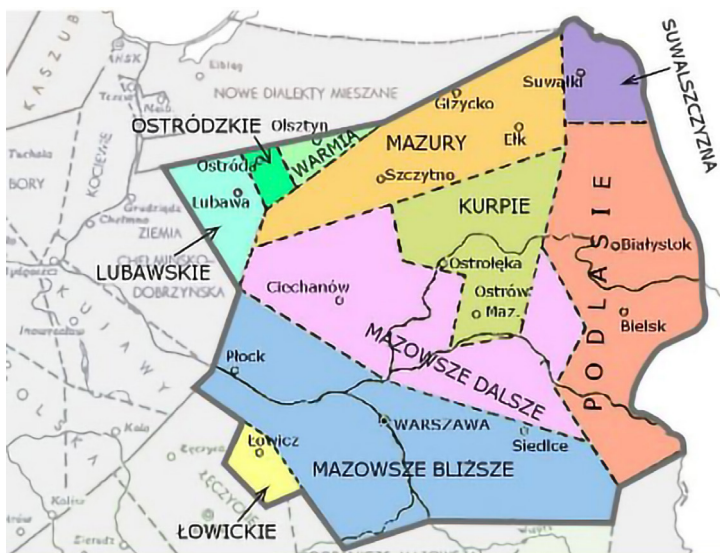
Rys. 2. Samogłoski gwary kurpiowskiej (za: Rubach, 2011, s. 84)

Oba ujęcia pokazują bogatszy zasób fonemów samogłoskowych niż istniejący w polszczyźnie ogólnej. W grupie fonemów średnich niezaokrąglonych w gwarze kurpiowskiej mamy /e ɛ ə/, podczas gdy polszczyzna ogólna ma tylko /ɛ/. W grupie tylnych zaokrąglonych na Kurpiach występują /u o ɔ/ a w języku ogólnopolskim /u ɔ/, zaś kurpiowskim fonemom niskim /a ɑ/ odpowiada w polszczyźnie ogólnej tylko /a/. Inwentarz fonemów w obu propozycjach jest podobny. Różnią się one statusem fonologicznym samogłoski [ɪ] oraz opisem fonetycznym wariantów podstawowych odpowiednich fonemów.

2. Metodologia

2.1. Obszar badań

Kurpie to obszar leżący w granicach dialektu mazowieckiego, por. mapa 1. Kurpiowszczyzna może być rozumiana szeroko – jako obszar obejmujący gwary Puszczy Zielonej, koło Ostrołęki i Myszyńca, oraz gwary Puszczy Białej, koło Broku nad Bugiem, lub wąsko – jako obszar obejmujący jedynie gwary Puszczy Zielonej.

Mapa 1. Podział dialektu mazowieckiego (za: Karaś, 2010) na podstawie Urbańczyk, 1953, mapa 1

W pracy uwzględniono, za H. Friedrichem (Friedrich, 1955), jedynie Kurpie Zielone, a w ich obrębie przeprowadzono badania w następujących wsiach: Baba, gm. Łyse (Bm, Bkm, Bs), Baranowo, gm. Baranowo (Brm), Brzozowa, gm. Kadzidło (Bś, Bzm), Charcibałda, gm. Myszyniec (Chś), Dąbrowa, gm. Baranowo (Dks), Drądzewo Nowe, gm. Jednoróżec (Drś), Dylewo, gm. Kadzidło (Dm, Dls, Dś, Ds, Dks), Kadzidło, gm. Kadzidło (Km, Kś, Kkm, Kks), Krukowo, gm. Chorzele (Krm), Łacha, gm. Turośl (Łm), Raszujka, gm. Chorzele (Rm), Stegna, gm. Jednoróżec (Sś, Ss), Surowe, gm. Czarnia (Sks), Wach, gm. Kadzidło (Wś), Zalas, gm. Łyse (Zś), Zalesie, gm. Myszyniec (Zks).

2.2. Dobór informatorów

W badaniach uczestniczyli mężczyźni i kobiety w wieku od 20 lat wzwyż, podzieleni na trzy grupy wiekowe – 20–40 lat, 41–60 lat i 61+. Na podział wiekowy nakładało się zróżnicowanie informatorów zależne od wykształcenia i wykonywanego zawodu. W grupie najmłodszej, zarówno u kobiet, jak i u mężczyzn, przeważało wykształcenie wyższe, w pokoleniu średnim wykształcenie

średnie, zaś w pokoleniu najstarszym podstawowe. W kategorii zawodu wyraźne różnice były widoczne między osobami najstarszymi, pracującymi głównie na roli, i najmłodszymi, studiującymi lub pracującymi w zawodach niezwiązanych z rolnictwem. Wszyscy informatorzy pochodzili ze wsi kurpiowskich co najmniej w trzecim pokoleniu. Przed nagraniem respondenci byli poddawani badaniu logopedycznemu w celu wykluczenia ewentualnych wad wymowy. Liczebność próby wynosiła 10 osób w jednym przedziale wiekowym (5 kobiet, 5 mężczyzn). Wyjątek stanowiła najstarsza grupa mężczyzn, w której znalazło się jedynie trzech respondentów. Łącznie zbadano 28 osób³.

Do badań porównawczych wykorzystano nagrania polszczyzny ogólnej, pochodzące od 12 osób (6 kobiet, 6 mężczyzn) z wykształceniem wyższym, reprezentujących również trzy grupy wiekowe. Wszystkie osoby pochodziły z miast Mazowsza do trzeciego pokolenia wstecz. Wszystkie zostały również ocenione pod względem logopedycznym.

2.3. Nagrania

Podstawę materiałową analizy stanowiły nagrania tekstów mówionych, przeprowadzone na potrzeby projektu „Akustyczna baza danych gwar mazowieckich. Wokalizm”⁴ (Garczyńska, 2014, 2016). Badania były prowadzone jedynie w sytuacji oficjalnej, chociaż większość informatorów po pewnym czasie zaczynała czuć się swobodnie. W związku z założeniami metodologicznymi pracy nagrania z podsłuchu lub w warunkach nieoficjalnych były niewskazane, miałyby bowiem duży wpływ na pogorszenie jakości materiału dźwiękowego oraz mogłyby wywoływać problemy natury prawnej.

Nagrania prowadzono tylko z jedną osobą, w domu informatora. Sesja nagraniowa trwała co najmniej godzinę, w cichym pokoju (starano się zachować warunki zbliżone do studyjnych, np. proszono o wyłączenie telewizora, pralki,

³ Nawet tak precyzyjnie dobrana próba badawcza nie jest całkiem jednorodna. Wymowę mieszkańców wsi cechuje bardzo duża wariantywność zależna od wielu czynników indywidualnych i socjalnych. Obecnie trudno jest mówić o konsekwentnym występowaniu jakichkolwiek cech fonetycznych w dialekcie mazowieckim. Nie tylko u ludzi z tej samej wsi, ale nawet w tym samym pokoleniu, a co więcej, u jednej i tej samej osoby nie ma konsekwentnej wymowy tych samych wyrazów. Prezentowane w artykule wyniki, oparte na analizie statystycznej, wskazują jedynie na tendencje wymawianiowe istniejące w badanej gwarze, nie prezentują natomiast realizacji określonej głoski w konkretnych wyrazach, co pozwoliłoby na zestawienie statystyczne, np. udziału wymowy ogólnopolskiej i gwarowej w mowie danego respondenta.

⁴ Strona internetowa projektu jest dostępna pod adresem www.bazamazak.uw.edu.pl

komputera, zamknięcie okien). Osoby reprezentujące wymowę ogólnopolską nagrywano również w cichym pomieszczeniu (biblioteka), aby uzyskać warunki zbliżone do nagrań terenowych. Proszono je o opowiedzenie krótkich historii na podstawie pokazywanych obrazków oraz przeczytanie zdań i fragmentów tekstów, odpowiednio przygotowanych pod względem fonetycznym tak, aby zawierały uwzględnione w pracy konteksty. Nagrania przeprowadzono przy użyciu dyktafonu cyfrowego Olympus DM-650 oraz mikrofonu SONY ECM – MS907, w formacie Linear PCM, przy częstotliwości próbkowania 44 kHz.

2.4. Analiza materiału

W artykule wykorzystano metodologię fonetyki akustycznej. Skupiono się na opisie zróżnicowania wymowy dziewięciu akcentowanych samogłosek ustnych występujących w gwarze kurpiowskiej – /i/, /ɪ/, /u/, /e/, /o/, /ɛ/, /ɔ/, /a/, /a/ – w zależności od płci oraz wieku respondentów. Uwzględniono jedynie kontekst neutralny badanych głosek, za który uważa się sąsiedztwo spółgłosek twardych właściwych, np. *baba*, *bok*, *wódka*, *pismo*, *pyta*.

Segmentacja sygnału mowy została przeprowadzona ręcznie, według zasad zawartych w pracy (Machač & Skarnitzl, 2009). Brano pod uwagę przede wszystkim spektrogramy oraz obecność pełnej struktury formantowej w obrębie samogłoski i jej brak lub zmiany przy spółgłosce. Wyznaczone granice znajdowały się w przejściu sygnału przez zero.

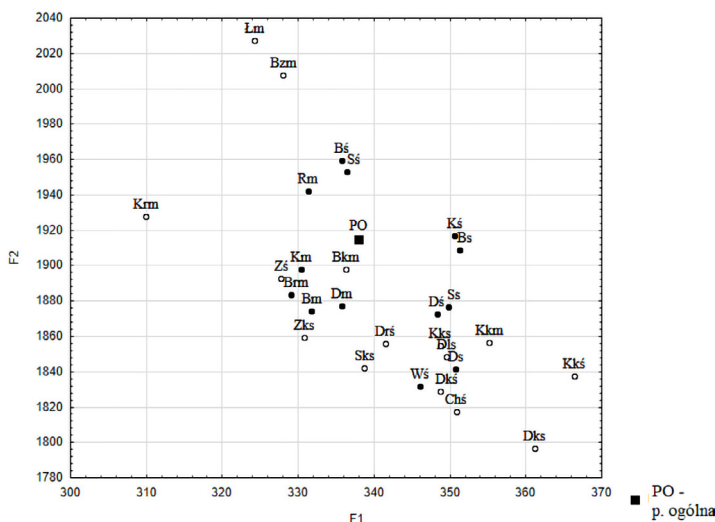
Do analizy akustycznej wykorzystano tylko dwa parametry – wartości dwóch pierwszych formantów, które są wystarczające do charakterystyki polskich samogłosek (Jassem i in., 1972). W opisie wymowy badanych głosek wykorzystano istnienie korelacji między wartościami formantów a ruchami artykulacyjnymi. Pomiary wartości formantów były wykonywane ręcznie w środkowej części samogłoski, po odcięciu 20% początkowego i końcowego fragmentu jej trwania, aby zminimalizować wpływ sąsiedniego kontekstu. Ponieważ w wielu wypadkach nie udało się wydzielić ustalonej części samogłoski, wartość docelową pobierano zawsze:

- dla samogłosek przednich w punkcie, w którym F2 osiągało najwyższą wartość;
- dla samogłosek tylnych w punkcie, w którym F2 osiągało najniższą wartość;
- dla samogłoski niskiej /a/ w punkcie, w którym F1 osiągało najwyższą wartość (Watson & Harrington, 1999).

Zarówno segmentację, jak i pomiar wartości formantów przeprowadzono w programie PRAAT (*praat5400_win64*, b.d.). W celu porównywania samogłosek wymawianych przez różne osoby i wyeliminowania wpływu cech osobniczych zastosowano technikę normalizacji opartą na metodzie B. M. Lobanova, z zastosowaniem procedur dostępnych na stronie NORM (<http://lingtools.uoregon.edu/norm/norm1.php>). Zaobserwowane różnice między średnimi wartościami F1, F2 samogłosek w mowie informatorów i polszczyźnie ogólnej poddano testowaniu statystycznemu za pomocą testów ANOVA Kruskala-Wallisa oraz U Manna-Whitneya. Celem tej analizy było potwierdzenie hipotezy alternatywnej, że różnice pomiędzy wartościami F1, F2 nie są przypadkowe, lecz istotne statystycznie.

3. Wyniki

Rysunki 3–11 przedstawiają znormalizowane średnie wartości F1, F2 dla poszczególnych samogłosek gwary kurpiowskiej oraz polszczyzny ogólnej w zależności od płci informatorów, zaś tabele 1–9 wyniki analizy statystycznej.

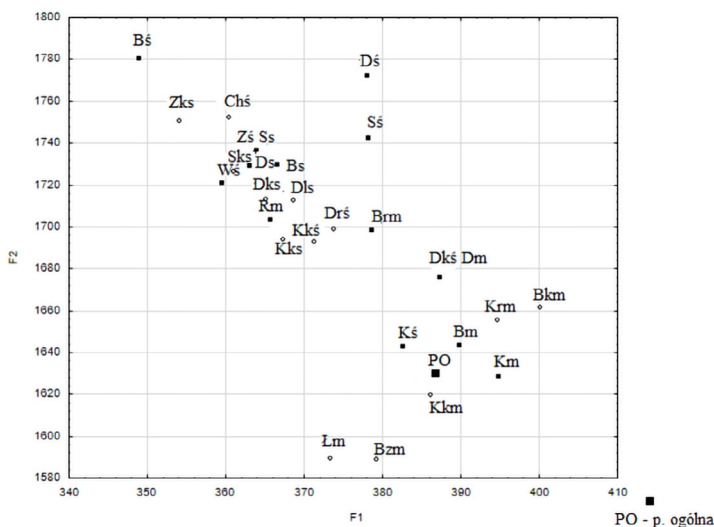

Rys. 3. Średnie wartości F1, F2 (w Hz) kurpiowskiej i ogólnopolskiej samogłoski [i] w zależności od płci informatorów

Na podstawie danych z rys. 3 można stwierdzić, że u 54% respondentów wystąpił wzrost wartości F1, zaś u 75% spadek wartości F2 w stosunku do odpowiednich danych dla samogłoski [i] polszczyzny ogólnej. Analiza statystyczna potwierdziła jednak istotność różnic pomiędzy tymi wartościami tylko u niektórych osób ze średniego i starszego pokolenia (Wś, Chś, Dkś, Kkś, Dks) w zakresie F2, co wiąże się z istnieniem w ich wymowie wariantu cofniętego w stosunku do ogólnopolskiego [i], por. tab. 1. U pozostałych osób realizacje samogłoski [i] nie różniły się od ogólnopolskich. Wyniki te znajdują potwierdzenie w opracowaniach dotyczących gwary kurpiowskiej. W większości prac za wariant podstawowy fonemu /i/ uważa się samogłoskę realizowaną tak jak w języku ogólnopolskim. Na wariant cofnięty i jednocześnie niższy w stosunku do [i] polszczyzny ogólnej wskazuje J. Rubach (Rubach, 2009, ss. 37–38, 2011, s. 84).

Tab. 1. Wyniki analizy statystycznej dla porównania F1, F2 samogłoski [i] w polszczyźnie ogólnej (po) i na Kurpiach

ANOVA Kruskala-Wallisa test post-hoc Bonferroniego zaznaczone różnice są istotne z $p < 0,01$					
Porównywane	Poziom-p F1	Poziom-p F2	Porównywane	Poziom-p F1	Poziom-p F2
Mężczyźni			Kobiety		
Pokolenie młodsze					
Baba (Bm) – po	1	1	Baba (Bkm) – po	1	1
Baranowo (Brm) – po	1	1	Brzozowa (Bzm) – po	1	0,020
Dylewo (Dm) – po	1	1	Kadzidło (Kkm) – po	0,049	1
Kadzidło (Km) – po	1	1	Krukowo (Krm) – po	1	1
Raszujka (Rm) – po	1	1	Łacha (Łm) – po	1	0,081
Pokolenie średnie					
Brzozowa (Bś) – po	1	1	Charcibałda (Chś) – po	1	0,000*
Dylewo (Dś) – po	1	1	Drażdzewo (Drś) – po	1	1
Kadzidło (Kś) – po	0,079	1	Dylewo (Dkś) – po	1	0,000*
Stegna (Sś) – po	1	1	Kadzidło (Kkś) – po	0,026	0,002*
Wach (Wś) – po	1	0,000*	Zalas (Zś) – po	1	1
Pokolenie starsze					
Baba (Bs) – po	1	1	Dąbrowa (Dks) – po	0,043	0,000*
Dylewo (Ds) – po	1	1	Dylewo (Dls) – po	1	0,040
Stegna (Ss) – po	1	1	Kadzidło (Kks) – po	1	1
			Surowe (Sks) – po	1	0,065
			Zalesie (Zks) – po	1	1

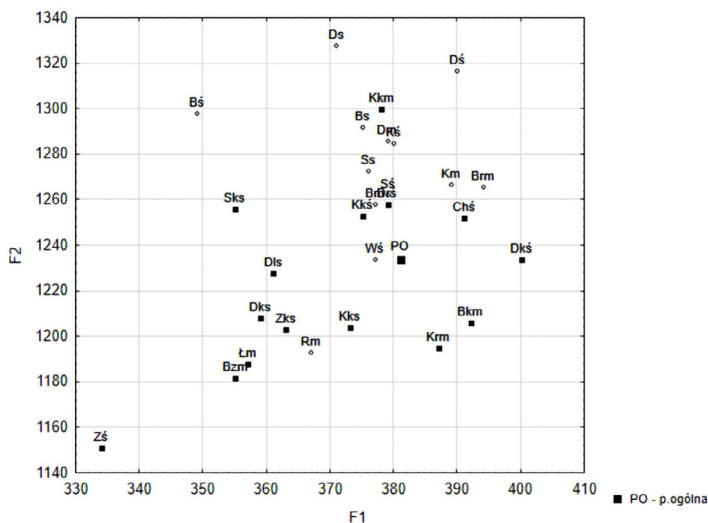
Rys. 4. Średnie wartości F1, F2 (w Hz) kurpiowskiej i ogólnopolskiej samogłoski [i] w zależności od płci informatorów

Na podstawie powyższych danych (por. rys. 4.) można stwierdzić, że u 80% kobiet i 77% mężczyzn wystąpił spadek średnich wartości F1, a u 80% kobiet i 92% mężczyzn wzrost średnich wartości F2 samogłoski [i]. Zmiany w zakresie obu formantów wykazały istotność statystyczną u wszystkich kobiet i mężczyzn pokolenia najstarszego, u trzech kobiet (Chś, Kks, Zś) i dwóch mężczyzn (Bś, Wś) z pokolenia średniego oraz u jednego mężczyzny z najmłodszego (Rm), por. tab. 2, co stanowiło 50% respondentów. U tych osób można zakładać istnienie wyższego i bardziej przedniego wariantu /i/ niż w polszczyźnie ogólnej.

U trzech respondentów z grupy średniej (Dś, Sś, Drś) i jednego z najmłodszej (Brm) istotny statystycznie okazał się jedynie wzrost wartości F2. Dla tych osób, stanowiących 14% badanych, można przyjąć istnienie wariantu /i/ różniącego się jedynie bardziej przednią wymową od [i] polszczyzny ogólnej. Pozostałe osoby (36%), w tym wszystkie kobiety z pokolenia najmłodszego, realizowały samogłoskę [i] podobnie jak w języku ogólnym. Wariant wysoki i przedni [i], który odpowiada wymowie pośredniej między ogólnopolskimi [i] oraz [i], oraz wariant zgodny z wymową ogólnopolską znajdują potwierdzenie w pracach dialektologicznych (Basara, 1965, ss. 90–99; Friedrich, 1955, ss. 48–50). Wariant przedni nie został odnotowany w dotychczasowych badaniach.

Tab. 2. Wyniki analizy statystycznej dla porównania F1, F2 samogłoski [ɨ] w polszczyźnie ogólnej (po) i na Kurpiach

ANOVA Kruskala-Wallisa test post-hoc Bonferroniego zaznaczone różnice są istotne z $p < 0,01$					
Porównywane	Poziom-p F1	Poziom-p F2	Porównywane	Poziom-p F1	Poziom-p F2
Mężczyźni			Kobiety		
Pokolenie młodsze					
Baba (Bm) – po	0,249	0,267	Baba (Bkm) – po	0,130	0,889
Baranowo (Brm) – po	0,030	0,000*	Brzozowa (Bzm) – po	0,241	0,685
Dylewo (Dm) – po	0,695	0,014	Kadzidło (Kkm) – po	0,913	0,691
Kadzidło (Km) – po	0,012	0,446	Krukowo (Krm) – po	0,399	0,063
Raszujka (Rm) – po	0,000*	0,000*	Łacha (Łm) – po	0,253	0,783
Pokolenie średnie					
Brzozowa (Bś) – po	0,000*	0,000*	Charcibałda (Chś) – po	0,000*	0,000*
Dylewo (Dś) – po	0,286	0,000*	Drażdzewo (Drś) – po	0,249	0,009*
Kadzidło (Kś) – po	0,123	0,289	Dylewo (Dkś) – po	0,911	0,015
Stegna (Sś) – po	0,145	0,000*	Kadzidło (Kkś) – po	0,009*	0,000*
Wach (Wś) – po	0,000*	0,000*	Zalas (Zś) – po	0,000*	0,000*
Pokolenie starsze					
Baba (Bs) – po	0,000*	0,000*	Dąbrowa (Dks) – po	0,000*	0,000*
Dylewo (Ds) – po	0,000*	0,000*	Dylewo (Dls) – po	0,000*	0,000*
Stegna (Ss) – po	0,000*	0,000*	Kadzidło (Kks) – po	0,000*	0,000*
			Surowe (Sks) – po	0,000*	0,000*
			Zalesie (Zks) – po	0,000*	0,000*

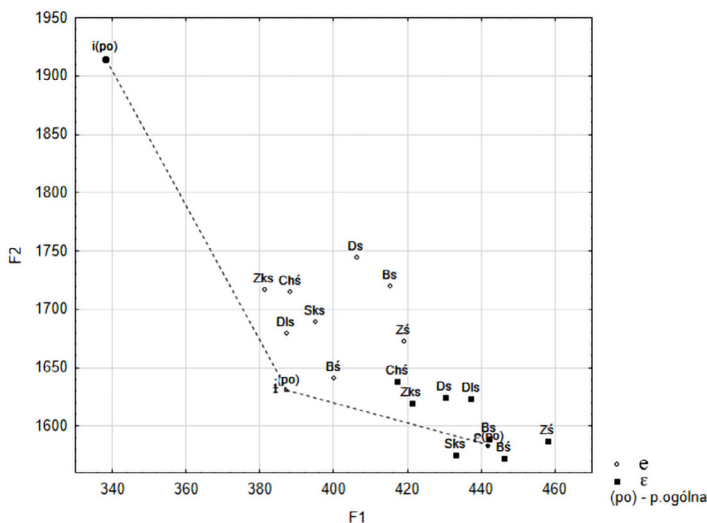

Rys. 5. Średnie wartości F1, F2 (w Hz) kurpiowskiej i ogólnopolskiej samogłoski [u] w zależności od płci informatorów

U większości respondentów samogłoska [u] przyjmuje niższe wartości F1 i wyższe wartości F2 niż [u] polszczyzny ogólnej, por. rys. 5. Różnice te jednak nie wykazały istotności statystycznej, można zatem uznać, że [u] na Kurpiach wymawiane jest tak samo jak w języku ogólnopolskim, por. tab. 3. Taką charakterystykę tej głoski podaje się także w literaturze dotyczącej dialektu mazowieckiego (Basara, 1965, s. 116; Friedrich, 1955, s. 47; Rubach, 2009, s. 36).

Tab. 3. Wyniki analizy statystycznej dla porównania F1, F2 samogłoski [u] w polszczyźnie ogólnej (po) i na Kurpiach

Porównywane [u]akc Kurpie : [u]akc p. ogólna test U Manna-Whitneya H_0 : [u]akc Kurpie = [u]akc p. ogólna H_1 : [u]akc Kurpie \neq [u]akc p. ogólna zaznaczone różnice są istotne z $p < 0,01$	
<i>poziom-p</i> F1	<i>poziom-p</i> F2
0,032	0,016

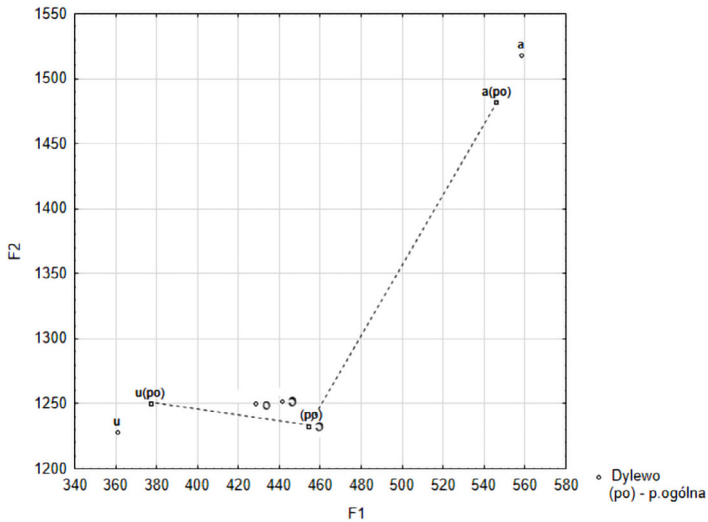

Rys. 6. Średnie wartości F1, F2 (w Hz) samogłosek [e] oraz [ɛ] na Kurpiach w porównaniu z polszczyzną ogólną

Analiza statystyczna wykazała istotność różnic między [ɛ] oraz [e] w zakresie F1, F2 u średniego i przede wszystkim u starszego pokolenia respondentów – mężczyzn Bś, Bs i Ds oraz kobiet Chś, Zś, Dls, Sks i Zks, por. tab. 4. U tych respondentów można przyjąć istnienie różnej od [ɛ], wyższej i bardziej przedniej, realizacji samogłoski [e], por. rys. 6. W porównaniu z samogłoskami polszczyzny ogólnej omawiana głoska najbliższa jest [i]. Taka wymowa została potwierdzona we wcześniejszych badaniach dialektologicznych na terenie Kurpiów (Basara, 1965, ss. 69–87; Friedrich, 1955, ss. 38–43; Karaś, 2011, ss. 113–114; Rubach, 2009, s. 44). U pozostałych respondentów fonem /e/ został zastąpiony przez /ɛ/ tożsamy pod względem realizacji z /ɛ/ polszczyzny ogólnej. Zmiana ta jest szczególnie widoczna u najmłodszych respondentów.

Tab. 4. Wyniki analizy statystycznej dla porównania F1, F2 samogłosek [e] oraz [ɛ] na Kurpiach

ANOVA Kruskala-Wallisa test post-hoc Bonferroniego zaznaczone różnice są istotne z $p < 0,01$					
Porównywane [e] oraz [ɛ]	Poziom-p F1	Poziom-p F2	Porównywane [e] oraz [ɛ]	Poziom-p F1	Poziom-p F2
Mężczyźni			Kobiety		
Pokolenie młodsze					
Baba (Bm)	0,198	0,029	Baba (Bkm)	0,236	0,100
Baranowo (Brm)	0,015	0,011	Brzozowa (Bzm)	0,039	0,048
Dylewo (Dm)	0,091	0,111	Kadzidło (Kkm)	0,525	0,406
Kadzidło (Km)	0,017	0,011	Krukowo (Krm)	0,516	0,467
Raszujka (Rm)	0,502	0,260	Łacha (Łm)	0,281	0,014
Pokolenie średnie					
Brzozowa (Bś)	0,000*	0,000*	Charcibałda (Chś)	0,000*	0,000*
Dylewo (Dś)	0,550	0,858	Drądzewo (Drś)	0,563	0,119
Kadzidło (Kś)	0,074	0,012	Dylewo (Dks)	0,216	0,322
Stegna (Sś)	0,139	0,015	Kadzidło (Kks)	0,256	0,029
Wach (Wś)	0,018	0,013	Zalas (Zś)	0,002*	0,000*
Pokolenie starsze					
Baba (Bs)	0,000*	0,000*	Dąbrowa (Dks)	0,030	0,012
Dylewo (Ds)	0,008*	0,000*	Dylewo (Dls)	0,000*	0,002*
Stegna (Ss)	0,057	0,061	Kadzidło (Kks)	0,150	0,010
			Surowe (Sks)	0,000*	0,000*
			Zalesie (Zks)	0,000*	0,000*

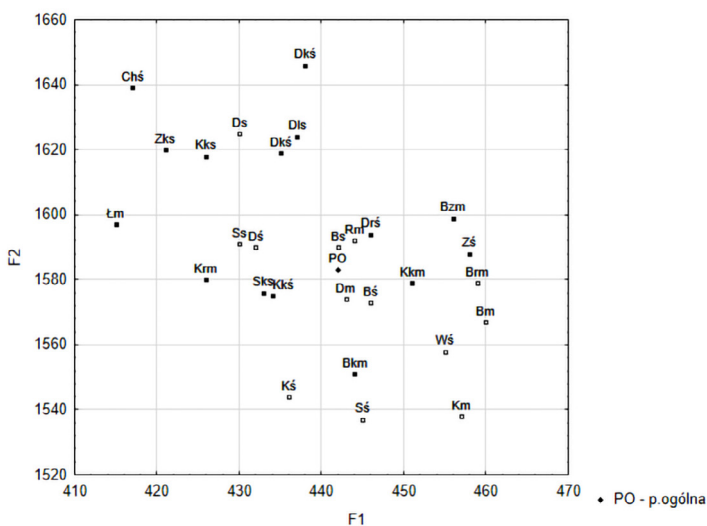
Rys. 7. Średnie wartości F1, F2 (w Hz) samogłosek [u], [o], [ɔ] oraz [a] u osoby z Dylewa (Dl) w porównaniu z polszczyzną ogólną

Tab. 5. Wyniki analizy statystycznej dla porównania F1, F2 samogłosek [o] oraz [u] na Kurpiach

ANOVA Kruskala-Wallisa test post-hoc Bonferroniego zaznaczone różnice są istotne z $p < 0,01$					
Porównywane [o] oraz [u]	Poziom-p F1	Poziom-p F2	Porównywane [o] oraz [u]	Poziom-p F1	Poziom-p F2
Mężczyźni			Kobiety		
Pokolenie młodsze					
Baba (Bm)	0,494	0,636	Baba (Bkm)	0,718	0,744
Baranowo (Brm)	0,888	0,124	Brzozowa (Bzm)	1,000	0,477
Dylewo (Dm)	0,332	0,295	Kadzidło (Kkm)	0,443	0,733
Kadzidło (Km)	0,357	0,617	Krukowo (Krm)	0,875	0,695
Raszujka (Rm)	0,095	0,086	Łacha (Łm)	0,972	0,232
Pokolenie średnie					
Brzozowa (Bś)	0,820	0,364	Charcibałda (Chś)	0,021	0,080
Dylewo (Dś)	1,000	0,519	Drażdzewo (Drś)	0,090	0,799
Kadzidło (Kś)	0,804	0,719	Dylewo (Dkś)	0,386	0,908
Stegna (Sś)	0,207	0,104	Kadzidło (Kkś)	1,000	0,281
Wach (Wś)	0,706	0,826	Zalas (Zś)	0,091	0,501

ANOVA Kruskala-Wallisa test post-hoc Bonferroniego zaznaczone różnice są istotne z $p < 0,01$					
Porównywane [o] oraz [u]	Poziom-p F1	Poziom-p F2	Porównywane [o] oraz [u]	Poziom-p F1	Poziom-p F2
Pokolenie starsze					
Baba (Bs)	0,032	0,084	Dąbrowa (Dks)	0,310	0,114
Dylewo (Ds)	0,503	0,503	Dylewo (Dls)	0,004*	0,540
Stegna (Ss)	0,081	0,198	Kadzidło (Kks)	0,161	0,628
			Surowe (Sks)	0,015	0,316
			Zalesie (Zks)	0,494	0,355

Na podstawie tab. 5 można stwierdzić, że istotność statystyczną wykazał jedynie wzrost wartości F1 samogłoski [o] w stosunku do [u] u kobiety z Dylewa (Dls). Tylko w systemie wokalicznym tej respondentki można przyjąć istnienie odrębnej, niższej od [u] samogłoski [o], którą w stosunku do głosek polszczyzny ogólnej charakteryzuje artykulacja pośrednia między [u] a [ɔ], por. rys. 7. Taka wymowa jest podawana także w opracowaniach gwar mazowieckich (Basara, 1965, s. 109; Friedrich, 1955, s. 43; Rubach, 2009, s. 49). U pozostałych osób fonem /o/ został zastąpiony przez fonem /u/.

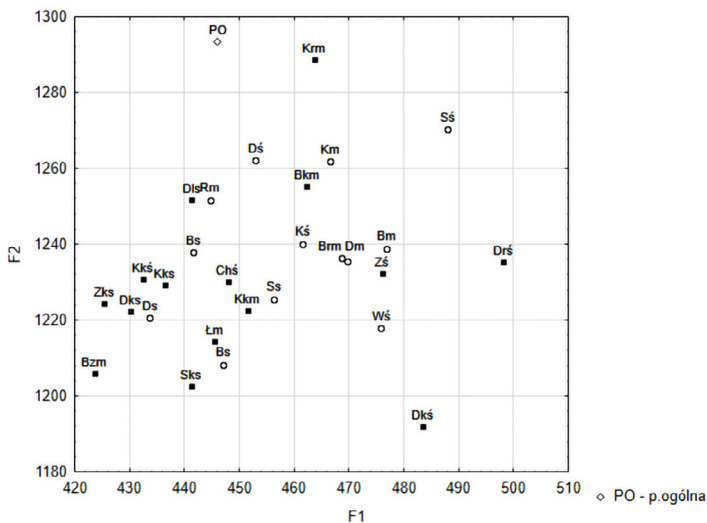

Rys. 8. Średnie wartości F1, F2 (w Hz) kurpiowskiej i ogólnopolskiej samogłoski [ɛ] w zależności od płci informatorów

Wartości średnie F1, F2 samogłoski [ɛ] dla poszczególnych respondentów są równomiernie rozproszone wokół odpowiednich wartości dla [ɛ] języka ogólnopolskiego. Analiza statystyczna nie wykazała pomiędzy nimi istotnych różnic, zatem można przyjąć, że realizacja samogłoski [ɛ] na Kurpiach nie różni się od wymowy ogólnopolskiej, por. tab. 6. W opracowaniach gwar mazowieckich znajdujemy podobną informację (Basara, 1965, s. 47; Rubach, 2009, s. 37).

Tab. 6. Wyniki analizy statystycznej dla porównania F1, F2 samogłoski [ɛ] w polszczyźnie ogólnej (po) i na Kurpiach

Porównywane [ɛ]akc Kurpie : [ɛ]akc p. ogólna test U Manna-Whitneya H ₀ : [ɛ]akc Kurpie = [ɛ]akc p. ogólna H ₁ : [ɛ]akc Kurpie ≠ [ɛ]akc p. ogólna różnice są istotne z p < 0,01	
<i>poziom-p F1</i>	<i>poziom-p F2</i>
0,182	0,613

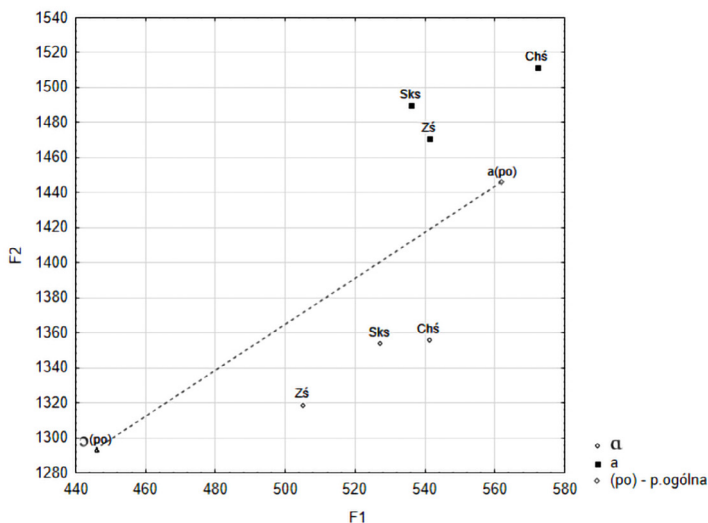

Rys. 9. Średnie wartości F1, F2 (w Hz) kurpiowskiej i ogólnopolskiej samogłoski [ɔ] w zależności od płci informatorów

Powyższe dane (por. rys. 9.) wskazują na istnienie na Kurpiach tendencji do cofniętej wymowy samogłoski [ɔ] w stosunku do polszczyzny ogólnej. Spadek wartości F2 związany z taką realizacją wykazał istotność statystyczną u wszystkich mężczyzn i kobiet, z wyjątkiem najmłodszej respondentki z Krukowa. U 32% informatorów, z młodszego i średniego pokolenia (Bm, Brm, Dm, Km, Sś, Wś, Drś, Dkś, Zś), zaobserwowano także istotny statystycznie wzrost wartości F1, skorelowany z niższą artykulacją badanej głoski niż w języku ogólnopolskim, por. tab. 7. Zarówno wariant cofnięty, jak i niższy i cofnięty, nie zostały odnotowane w opracowaniach dotyczących dialektu mazowieckiego, w których wskazywano raczej na istnienie głoski [ɔ] wyższej i bardziej napiętej, występującej najczęściej po spółgłoskach wargowych i tylnojęzykowych (Basara, 1965, ss. 104–106; Friedrich, 1955, s. 46; Rubach, 2009, s. 42).

Tab. 7. Wyniki analizy statystycznej dla porównania F1, F2 samogłoski [ɔ] w polszczyźnie ogólnej (po) i na Kurpiach

ANOVA Kruskala-Wallisa test post-hoc Bonferroniego zaznaczone różnice są istotne z $p < 0,01$					
Porównywane	Poziom-p F1	Poziom-p F2	Porównywane	Poziom-p F1	Poziom-p F2
Mężczyźni			Kobiety		
Pokolenie młodsze					
Baba (Bm) – po	0,000*	0,000*	Baba (Bkm) – po	0,014	0,000*
Baranowo (Brm) – po	0,000*	0,000*	Brzozowa (Bzm) – po	0,011	0,000*
Dylewo (Dm) – po	0,000*	0,000*	Kadzidło (Kkm) – po	0,803	0,000*
Kadzidło (Km) – po	0,000*	0,000*	Krukowo (Krm) – po	0,023	0,220
Raszujka (Rm) – po	0,772	0,000*	Łacha (Łm) – po	0,946	0,000*
Pokolenie średnie					
Brzozowa (Bś) – po	0,725	0,000*	Charcibałda (Chś) – po	0,708	0,000*
Dylewo (Dś) – po	0,094	0,000*	Drądzewo (Drś) – po	0,000*	0,000*
Kadzidło (Kś) – po	0,015	0,000*	Dylewo (Dkś) – po	0,000*	0,000*
Stegna (Sś) – po	0,000*	0,006*	Kadzidło (Kkś) – po	0,018	0,000*
Wach (Wś) – po	0,000*	0,000*	Zalas (Zś) – po	0,000*	0,000*
Pokolenie starsze					
Baba (Bs) – po	0,316	0,000*	Dąbrowa (Dks) – po	0,028	0,000*
Dylewo (Ds) – po	0,029	0,000*	Dylewo (Dls) – po	0,156	0,000*
Stegna (Ss) – po	0,021	0,000*	Kadzidło (Kks) – po	0,015	0,000*
			Surowe (Sks) – po	0,168	0,000*
			Zalesie (Zks) – po	0,013	0,000*

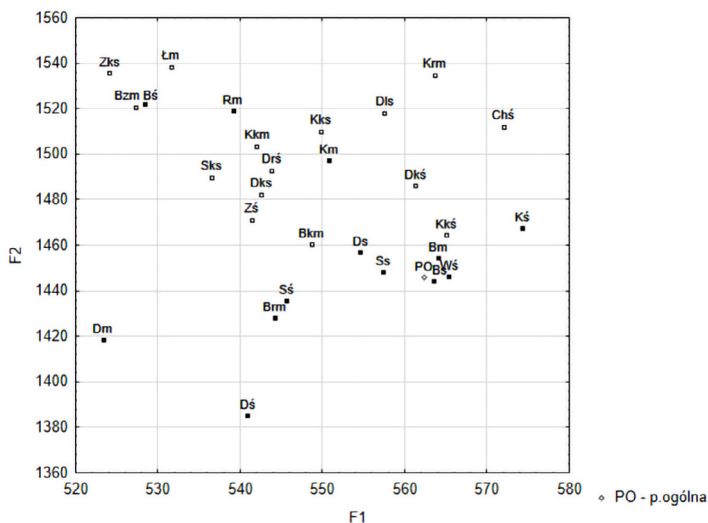

Rys. 10. Średnie wartości F1, F2 (w Hz) samogłosek [α] oraz [a] na Kurpiach w porównaniu z polszczyzną ogólną

Przeprowadzone testy wykazały istotność statystyczną spadku wartości F1 i F2 u kobiety z Charcibałdy (Chś) oraz spadku wartości F2 u informaterek z Zalasu (Zś) i Surowego (Sks), por. tab. 8. Na tej podstawie można przyjąć istnienie u tych osób odmiennej od [a] wymowy samogłoski [α], która charakteryzuje się artykulacją wyższą i cofniętą jak u osoby Chś lub tylko cofniętą jak u kobiet Zś i Sks, w stosunku do [a]. W porównaniu z samogłoskami polszczyzny ogólnej wymowę [α] można uznać za pośrednią pomiędzy samogłoskami [a] oraz [ɔ], por. rys. 10. Taka realizacja [α] znajduje potwierdzenie w literaturze dialektologicznej (Basara, 1965, ss. 29–46; Friedrich, 1955, ss. 27–38; Rubach, 2009, s. 40). Pozostałe osoby nie posiadały w swoich systemach wokalicznych fonemu /a/, który utożsamiał się z /a/.

Tab. 8. Wyniki analizy statystycznej dla porównania F1, F2 samogłosek [α] oraz [a] na Kurpiach

ANOVA Kruskala-Wallisa test post-hoc Bonferroniego zaznaczone różnice są istotne z $p < 0,01$					
Porównywane [α] oraz [a]	Poziom-p F1	Poziom-p F2	Porównywane [α] oraz [a]	Poziom-p F1	Poziom-p F2
Mężczyźni			Kobiety		
Pokolenie młodsze					
Baba (Bm)	0,075	0,041	Baba (Bkm)	0,381	0,706
Baranowo (Brm)	0,802	0,015	Brzozowa (Bzm)	0,276	0,417
Dylewo (Dm)	0,946	0,511	Kadzidło (Kkm)	0,313	0,705
Kadzidło (Km)	0,710	0,736	Krukowo (Krm)	0,356	0,747
Raszujka (Rm)	0,387	0,827	Łacha (Łm)	0,029	0,047
Pokolenie średnie					
Brzozowa (Bś)	0,701	0,639	Charcibałda (Chś)	0,002*	0,000*
Dylewo (Dś)	0,116	0,371	Drążdżewo (Drś)	0,963	0,610
Kadzidło (Kś)	0,223	0,015	Dylewo (Dkś)	0,134	0,884
Stegna (Sś)	0,119	0,339	Kadzidło (Kkś)	0,068	0,314
Wach (Wś)	0,270	0,741	Zalas (Zś)	0,057	0,000*
Pokolenie starsze					
Baba (Bs)	0,306	0,433	Dąbrowa (Dks)	0,864	0,559
Dylewo (Ds)	0,521	0,128	Dylewo (Dls)	0,160	0,011
Stegna (Ss)	0,682	0,168	Kadzidło (Kks)	0,559	0,043
			Surowe (Sks)	0,788	0,000*
			Zalesie (Zks)	0,563	0,011

Rys. 11. Średnie wartości F1, F2 (w Hz) kurpiowskiej i ogólnopolskiej samogłoski [a] w zależności od płci informatorów

Na podstawie analizy statystycznej u 50% badanych, głównie kobiet, stwierdzono istnienie różnej od [a] polszczyzny ogólnej realizacji badanej głoski, por. rys. 11, tab. 9. Wariant wyższy i bardziej przedni w stosunku do ogólnopolskiego [a] pojawił się u 25% respondentów (Rm, Bś, Dś, Bzm, Łm, Dks, Sks, Zks), zaś u kolejnych 25% badanych (Km, Kkm, Krm, Chś, Dks, Dls, Kks) wystąpił wariant charakteryzujący się jedynie bardziej przednią artykulacją. Wyjątek stanowili dwaj mężczyźni z Dylewa, ojciec i syn, którzy realizowali samogłoskę [a] jako wyższą i cofniętą w stosunku do odpowiedniej głoski ogólnopolskiej, co prawdopodobnie stanowi cechę indywidualną u tych respondentów. Na przednią wymowę wariantów /a/ w gwarze kurpiowskiej wskazywali H. Friedrich (Friedrich, 1955, s. 37) oraz J. Rubach (Rubach, 2009, s. 40). W dotychczasowych badaniach dialektologicznych na Kurpiach nie stwierdzono istnienia wariantu przedniego i zarazem wysokiego, który obecnie można spotkać tylko na Mazurach (Dejna, 1993, ss. 159–160).

Tab. 9. Wyniki analizy statystycznej dla porównania F1, F2 samogłoski [a] w polszczyźnie ogólnej (po) i na Kurpiach

ANOVA Kruskala-Wallisa test post-hoc Bonferroniego zaznaczone różnice są istotne z $p < 0,01$					
Porównywane	Poziom-p F1	Poziom-p F2	porównywane	Poziom-p F1	Poziom-p F2
Mężczyźni			Kobiety		
Pokolenie młodsze					
Baba (Bm) – po	0,542	0,495	Baba (Bkm) – po	0,015	0,342
Baranowo (Brm) – po	0,018	0,050	Brzozowa (Bzm) – po	0,000*	0,000*
Dylewo (Dm) – po	0,000*	0,013	Kadzidło (Kkm) – po	0,201	0,000*
Kadzidło (Km) – po	0,073	0,000*	Krukowo (Krm) – po	0,720	0,000*
Raszujka (Rm) – po	0,000*	0,000*	Łacha (Łm) – po	0,000*	0,000*
Pokolenie średnie					
Brzozowa (Bś) – po	0,000*	0,000*	Charcibałda (Chś) – po	0,129	0,000*
Dylewo (Dś) – po	0,003*	0,000*	Drążdżewo (Drś) – po	0,117	0,013
Kadzidło (Kś) – po	0,809	0,015	Dylewo (Dkś) – po	0,543	0,000*
Stegna (Sś) – po	0,013	0,543	Kadzidło (Kkś) – po	0,849	0,431
Wach (Wś) – po	0,504	0,958	Zalas (Zś) – po	0,050	0,060
Pokolenie starsze					
Baba (Bs) – po	0,842	0,826	Dąbrowa (Dks) – po	0,000*	0,000*
Dylewo (Ds) – po	0,501	0,102	Dylewo (Dls) – po	0,409	0,000*
Stegna (Ss) – po	0,413	0,867	Kadzidło (Kks) – po	0,052	0,000*
			Surowe (Sks) – po	0,000*	0,000*
			Zalesie (Zks) – po	0,000*	0,000*

4. Podsumowanie

Tabele 10, 11 oraz 12 ukazują udział wymowy ogólnopolskiej i gwarowej w poszczególnych grupach wiekowych respondentów⁵. Na ich podstawie można stwierdzić, że realizacje gwarowe najlepiej zachowane są dla samogłosek [ɔ] oraz [i], a w grupie kobiet także dla [a].

⁵ Samogłoski [u] oraz [ε] nie znalazły się w tym zestawieniu, ponieważ zarówno w badanym materiale, jak i we wcześniejszych opracowaniach gwary kurpiowskiej, pod względem wymowy nie różniły się od ogólnopolskich odpowiedników.

W grupie samogłosek pochylonych odrębne realizacje najlepiej utrzymują się dla [e], a następnie dla [α]. Pochylone [o] wystąpiło tylko u najstarszej kobiety z Dylewa (por. tab. 12). Stopniowy zanik samogłosek pochylonych w gwarach Mazowska znajduje potwierdzenie w badaniach dialektologicznych. W wyniku intensywniejszego niż w pozostałych dialektach oddziaływania języka ogólnopolskiego ewolucja gwar mazowieckich zmierza do usunięcia fonemów, które nie mają odpowiedników w polszczyźnie ogólnej. Współcześnie fonemy /e/, /o/ oraz /a/ mają charakter fakultatywny i mogą być zastępowane we wszystkich kontekstach przez najbliższe im fonemy ogólnopolskie. Przyczyną szybszego zaniku samogłoski [α] niż [e] upatruje się w różnicach struktury akustycznej pomiędzy realizacjami fonetycznymi /e/ oraz /i/ i /a/ oraz /ɔ/. Przy wariantach /ε/ – /i/ różnice są małe, dochodzi do nakładania się pól formantowych, w konsekwencji łatwiej te głoski pomieszać i łatwiej akceptować takie pomieszanie w swojej mowie. Jeśli natomiast różnice są duże, jak w wypadku /a/ – /ɔ/, to takie mieszanie nie jest możliwe, co sprzyja usuwaniu wariantów pośrednich (Sobierajski & Steffen-Batogowa, 2006, s. 44).

Tab. 10. Liczba informatorów z wymową ogólnopolską i gwarową w zależności od wieku (mężczyźni)

Sam.	Mężczyźni						Razem	
	Pokolenie młodsze		Pokolenie średnie		Pokolenie starsze			
	ogpol.	gw.	ogpol.	gw.	ogpol.	gw.	ogpol.	gw.
[i]	5	0	4	1	3	0	12 (90%)	1 (10%)
[i̯]	3	2	1	4	0	3	4 (31%)	9 (69%)
[ɔ]	0	5	0	5	0	3	0	13 (100%)
[a]	3	2	4	1	3	0	10 (76%)	3 (23%)
Razem	11 (55%)	9 (45%)	9 (45%)	11 (55%)	6 (50%)	6 (50%)	26 (50%)	26 (50%)

Tab. 11. Liczba informatorów z wymową ogólnopolską i gwarową w zależności od wieku (kobiety)

Sam.	Kobiety						Razem	
	Pokolenie młodsze		Pokolenie średnie		Pokolenie starsze			
	ogpol.	gw.	ogpol.	gw.	ogpol.	gw.	ogpol.	gw.
[i]	5	0	2	3	4	1	11 (74%)	4 (26%)
[i̯]	5	0	1	4	0	5	6 (40%)	9 (60%)
[ɔ]	1	4	0	5	0	5	1 (7%)	14 (93%)
[a]	1	4	3	2	0	5	4 (26%)	11 (74%)
Razem	12 (60%)	8 (40%)	6 (30%)	14 (70%)	4 (20%)	16 (80%)	22 (35%)	39 (65%)

Tab. 12. Liczba informatorów z zachowaną odrębną realizacją samogłosek pochylnych w zależności od wieku

Sam.	Mężczyźni			Razem
	Pokolenie młodsze	Pokolenie średnie	Pokolenie starsze	
[e]	0	1	2	3
[o]	0	0	0	0
[ɑ]	0	0	0	0
Razem	0	1	2	3
	Kobiety			
[e]	0	2	3	5
[o]	0	0	1	1
[ɑ]	0	2	1	3
Razem	0	4	5	9

Gwarowe realizacje samogłosek lepiej zachowują kobiety (65%) niż mężczyźni (50%), por. tab. 10 i 11. Sytuacja wygląda podobnie również w grupie samogłosek pochylnych, które wystąpiły u 9 kobiet i tylko 3 mężczyzn. Wymowa gwarowa charakteryzuje przede wszystkim najstarsze (50%) i średnie (55%) pokolenie mężczyzn oraz najstarsze (80%) i średnie (70%) pokolenie kobiet. Prawdopodobnie ta jest widoczna także w obrębie samogłosek pochylnych.

W pokoleniu najmłodszym udział realizacji innych niż ogólnopolskie jest mniejszy i wynosi 45% u mężczyzn i 40% u kobiet, a samogłoski [e], [o], [ɑ] nie wystąpiły w ogóle. Obserwacje te znajdują potwierdzenie w dotychczasowej literaturze dotyczącej dialektów polskich (por. np. Czyżewski, 1977; Gołąb, 1954; Kucharzyk, 2003; Pieczara, 1972).

BIBLIOGRAFIA

- Basara, A. (1965). *Studia nad wokalizmem w gwarach Mazowsza: Samogłoski ustne*. Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Czyżewski, F. (1977). Zróżnicowanie fonetyczne gwary trzech pokoleń w Łomazach. *Język Polski*, 57, 108–112.
- Dejna, K. (1993). *Dialekty polskie*. Zakład Narodowy im. Ossolińskich.
- Friedrich, H. (1955). *Gwara kurpiowska: Fonetyka*. Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Garczyńska, J. (2014). Projekt akustycznej bazy danych gwar mazowieckich. *LingVaria*, 2014(2(18)), 221–232.
- Garczyńska, J. (2016). Akustyczna baza danych gwar mazowieckich: Założenia i wstępne rezultaty. W E. G. Rubio, E. I. Kislova, & E. Kubicka (Red.), *Beiträge zum 19. Arbeitstreffen der Europäischen Slavistischen Linguistik, Polyslav 14.–16. September 2015, Warschau* (ss. 74–80). Harrassowitz.
- Gołąb, Z. (1954). O zróżnicowaniu wewnętrznym gwary podhalańskiej. *Język Polski*, 34, 85–111.
- Jassem, W., Krzyśko, M., & Dyczkowski, A. (1972). Klasyfikacja i identyfikacja samogłosek polskich na podstawie częstotliwości formantów. *Prace Instytutu Podstawowych Problemów Techniki*, 64, 1–92.
- Karaś, H. (Red.). (2010). *Dialekty i gwary polskie: Kompendium internetowe*. <http://www.dialektologia.uw.edu.pl>
- Karaś, H. (2011). Gwara kurpiowska dawniej i dziś. W B. Falińska & H. Karaś (Red.), *Studia gwaroznawcze: T. 1. Pogranicze w języku i kulturze* (ss. 109–137). Łomżyńskie Towarzystwo Naukowe im. Wagów.
- Kucharzyk, R. (2003). *System fonetyczny i leksykalny wsi Rzepiennik Strzyżewski w ujęciu socjolingwistycznym*. Lexis.
- Machač, P., & Skarnitzl, R. (2009). *Principles of phonetic segmentation*. Epocha.
- Pieczara, S. (1972). Specyfika gwary wsi Budzów k. Suchej Beskidzkiej i socjalne uwarunkowania jej zanikania w dobie obecnej. *Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego*, 30, 193–199.
- praat5400_win64 [Program komputerowy]. (b.d.). Pobrano 24 czerwca 2015, z http://www.fon.hum.uva.nl/praat/download_win.html

- Rubach, J. (2009). *Zasady pisowni kurpiowskiego dialektu literackiego*. Muzeum Kultury Kurpiowskiej; Związek Kurpiów.
- Rubach, J. (2011). The vocalic system of Kurpian. *Studies in Polish Linguistics*, 2011(6), 81–98.
- Sobierajski, Z., & Steffen-Batogowa, M. (2006). Mieszanie samogłosek w percepcji mowy gwarowej a ich struktura akustyczna. W J. Sierociuk (Red.), *Gwary dziś: T. 3. Wewnętrzne zróżnicowanie języka wsi* (ss. 33–44). Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk.
- Urbańczyk, S. (1953). *Zarys dialektologii polskiej*. Państwowe Wydawnictwo Naukowe.
- Watson, C. I., & Harrington, J. (1999). Acoustic evidence for dynamic formant trajectories in Australian English vowels. *The Journal of the Acoustical Society of America*, 106(1), 458–468. <https://doi.org/10.1121/1.427069>
- Zduńska, H. (1984). *Opisy fonologiczne polskich punktów „Ogólnosłowiańskiego atlasu językowego”*: T. 3. Mazowsze. Zakład Narodowy im. Ossolińskich.

Samogłoski ustne gwary kurpiowskiej

Celem artykułu jest opis fonetyczno-akustyczny akcentowanych samogłosek ustnych, występujących współcześnie w mowie trzech pokoleń Kurpiów, kobiet i mężczyzn. Gwarowe realizacje badanych samogłosek porównano z wymową ogólnopolską. Na podstawie analiz można stwierdzić, że realizacje gwarowe najlepiej zachowane są dla samogłosek [ɔ] oraz [i], a w grupie kobiet także dla [a]. W grupie samogłosek pochyłych odrębne realizacje najlepiej utrzymują się dla [e], a następnie dla [α], zaś [o] wystąpiło tylko u jednej kobiety. Gwarowe realizacje samogłosek lepiej zachowują kobiety oraz osoby z najstarszego i średniego pokolenia.

Słowa kluczowe: dialekt, fonetyka akustyczna, samogłoska, Kurpie

Oral Vowels in the Kurpie Dialect

The aim of the article is a phonetic and acoustic description of stressed oral vowels occurring in the Kurpie dialect, depending on the gender and age of respondents. The realizations of the examined vowels were compared with the standard Polish pronunciation. It can be concluded that the dialectal realizations are best preserved for the vowels [ɔ] and [i], and also for [a] in the group of women. The research results confirmed the disappearance of sounds [e], [α] and [o]. In the analyzed material, the individual realizations were best maintained for

[e] and then for [α]. An inclined [o] was present only in one person. Dialectal realizations of vowels are better preserved by women and people of the oldest and middle generations.

Keywords: dialect, acoustic phonetics, vowel, Kurpie

Notka o autorce

Joanna Garczyńska (jgarczynska@uw.edu.pl) – dr hab., pracownik naukowy w Instytucie Języka Polskiego Uniwersytetu Warszawskiego. Zainteresowania naukowe dotyczą przede wszystkim dialektologii, fonetyki i logopedii. Autorka książek i artykułów z zakresu fonetyki gwar polskich występujących na terenie Polski, a także Ukrainy i Kazachstanu, m.in.: *Analiza fonetyczna akcentowanych samogłosek ustnych w mowie Polek z Kazachstanu* (Warszawa, 2007), *Samogłoski ustne w gwarze kurpiowskiej* (Warszawa, 2017), *Akustyczna baza danych gwar mazowieckich. Założenia i wstępne rezultaty* (Kraków, 2016). Członek Towarzystwa Kultury Języka i Polskiego Towarzystwa Fonetycznego.

Joanna Garczyńska (jgarczynska@uw.edu.pl) – PhD, researcher at the Institute of Polish Language, University of Warsaw. Scientific interests mainly concern dialectology, phonetics and speech therapy. Author of books and articles on the phonetics of Polish dialects occurring in Poland, Ukraine and Kazakhstan, including *Phonetic analysis of accented oral vowels in the speech of Polish women from Kazakhstan* (Warsaw, 2007); *Oral vowels in the Kurpie dialect* (Warsaw, 2017); and *The acoustic database of Masovian dialects. Assumptions and preliminary results* (Cracow, 2016). Member of the Polish Phonetic Association.